

ACC. NR M. 8558:1-19.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Jenssen Hobæk
Härad: N. Åsbo Adress: Släpsebohus
Socken: div. Sn:ar Berättat av:
Uppteckningsår: 1942 Född år i

Gårdsgårdar. sid. 1-19.
öfnflätade husgavlar. sid. 4.
Bälsvirke (slöfkesverk) och klinavägg. sid. 12.

Hh
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ctn. II: 41

" II: 1

ACC. N:R M. 8558: /

Gårdsgårdar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

/:

Axel Grönvall, 82 år, Spångebo, Risoberga tn.

Sagesman, som är född i trakten har rätt bra reda på äldre förhållanden. Den vanligaste hägnaden har varit och är Stengärrena, mest enkla och dubbla. Enkla Gållsputare, de nyttjades t. ex. kring Svedjemark.

Stengårdsgård med enris på, klyngad, som kängdes på grensk, fanns också. Den kallades "risgård", och kinnhöll ofta helt lig Stengrund.

Flataårdsgård av flata enris har sagesman sett på litet stycke vid torpställe i trakten.

Aron Nilsson, Perstorp nr 4, Perstörps sn.

2.

Lagsman som är 66 år gammal, bor nu i en villa utanför Perstörps samhälle.

I socknen har varit och äro vauliga ämnen, stengäret. Man har använt enkla och dubbla (mest). Dubbla i rågångarna. Även fanns enkel mur + jordvall, vid vägar och åkrar. Den smala enkelmuren, "skrämmegäret", av sten på sten, användes mest vid bredjorna. Även har lagsman sett "skegäret", sådant fanns i hans ungdom vid hans gård Perstorp nr 4, det stod utmed vägen från landsvägen in till gården. Det var av enstavrar och bokträ.

Gårdgård med "fötta", d. v. s. stock som fot eller hållare för störrarna, har man en enda gång sett i Verums sn. Men det an-

vändes annars troligen aldrig här i trakterna. Det ansågs gylftigt, där man ej kunde sätta ner stölar i marken, borde man ju sätta stengärs, menade man!

Förr fanns i trakten av Perstorps nästan endast bok, ek. Borrhärd fanns ej, det fick man skaffa på Røke socken. Turen började i Myrskroken i Røke. Man hade alltså ej borrhärdsvirke i socknen och då fanns ej heller hankgårds-gård. Blott typen stengärs, fig 3, II: 41, var som synes existerat, den var ju obunden. Då boken på sina håll nästan utrotades kom sken och bredde ut sig i stället. Flätgårdsgård skivas, märk väl stengäret betraktas som flätat! På många håll i norra Skåne där man ej har hank- eller båndgårdsgårdar, vet man dock om dem och

i Ethnologiska
föreningen!
A.S.

vet att de finns uppat Småland, de räknas
som "flätade" på många håll!

Oppstältsgårdsgård är också oänd typ.
Sagesman erinrar sig i sin barndom ett
man, Jons (Orensson et. Persson?), som bod-
de i en topt vid byn; denne hade många
stugjärn.

En flätad gavlar har sagesman
sett i takten på husen. Minns Gärskilt
en sådan i Svareboda, Perstorps sn.

O. Andersson. ca 70 år, Hillarp. Kunka Ljungby.

Sagesman är född i grannsocknen Fostarp.
Enligt Andersson har man ej i släktland
kring Ängelholms haft några pilvallar.
Ej heller hämmar han till Flätgårdsgård, eller

oppländsgårdsgård, haubgårdsgård, båndgärds-
gård.

I trakten har däremot funnits rätt mycket
av jordvallar, av grästovvor, ibland med diken på
båda sidor (i mädorna), eller endast ett dike.
Diket kallas "grob".

Även har mycket använts stenmur, enkel
och dubbel. Rutastigen är den dubbla äldst.

På jordvallar saknas bevisas även av upp-
giften att en man som gjorde pilkorvar, fick skaf-
fa materialet därtill långt borta ifrån.

Före soldaten Nanne Dal, f. 1868 i Jänarp,
Tostarps m., nu boende Hillarp, Munkeby.

Den vanligaste gårdsgården i trak-
ten av Jänarp var jordvall, ibland med
grob invid. Den användes överallt mellan
ägorna, någon gång med stenmur vid sidan.

Vidare var stengöre vanligt, både enkla och dubbla. De fanns i mängd i Jönarps trakten, ej så mycket här vid Hillarp. Än hade vanligen ej träd på vallen. Pilvall har ej använts i trakten. Sagesman har blott sett en tidan i Västarys in/hellan Karlslätt och d. Brandsvik. Bunnas fanns den ej i trakten.

Sagesman har ej alls sett eller hört talas om Hätgärdsgård här i trakten.

Här i trakten bar förr (vid Hillarp) stora kala ene- och ljungmarker, i sagesmans tid har planterats träd, mycket genom ägare av Rössjöholms slott.

En del breda odlingsrösen har sagesman sett här i orten (Jönarp), i hans ungdom lades tidana av 5-6 alnar breda.

August Malinshöm. 78 år, född i sooken.
Munka Djungby su.
Sagesman har haft en gård i Räftefta i
södra delen av sooken.

Gränserna utmärktes här mest av "grob"
(ojken) och djuren var tjurade. Man hade
"märkesgrob" som slöjde från andra ställen,
t. ex. mot Ellenberga.

Man hade ej gäddsgårdar enligt sagesman,
sten fanns ej mycket i dessa sydliga slätt-
delar av sooken. Det var mera sten uppåt
backarna i norra delen av sooken.

Man hade djuren alltså i regel tjurade,
eller också betan man hade inhöstat hade
man en valtepar. För svin och andra mindre
djur hade man spikat ribbor, d. v. s.
stallet.

Stiens jordvallar fanns (?!). Ej pilvallar

fanns i traktén heller, blott en på 100 gårdar
kunde ha en sådan.

8

Peter Nilsson. 84 år. Kroklunden, Munka-
Ljungby socken.

Från förrtid har stengäsen varit vanlig
i orten, enkla och dubbla.
Däremot är flåtjärn okänt.

Pilvallar har ej varit vanlig, sågssman
har blott sett enstaka, ett kort stycke i
Höja sn.

Jordvall har också funnits, men mera
sällsynt.

Brante Eriksson, 83 år. Munka-Ljungby.

Rest har i traktén funnits stengäsen, enkla

och dubbla. De enkla lär enligt sagesman
vara äldst !? De äro bra emedan korna blev
rädda för dem. De dubbla korn tie sedan de
odlade mera.

Jordvall var vanlig, men i regel utan gropp
och utan träd ovanpå.

Tven femus jord + sten vall.

Pilvall har ej varit vanlig, finns mycket
sällsynt blott!

Ej heller har sagesman sett stengärd med en-
kelt ovanpå. Han nämner ej flätgärd, ej
hankgärdsgärd, ej oppsländgärdsgärd!

Här har varit mycket skogsdomst
den mesta skogen är planterad i sen tid.

Olof Svensson, 87 år. Hallagården, Vosjö sn.

Svensson, som har god minne, bor vid foten av

Hallandsåsen, strax norr om näset mellan
Västergjön o. Rösjöholmssjön.

Jordvatten har ej varit värst vanliga här
i norra delen av sooken, mera längre
söderut.

Vanligt har här varit "stegagära": som är
det samma som fig 3, II: 41. Både störan
och virke var av bok i dem. Sällan
fanns förr i tiden någon barrskog på åsen.
Det var mycket lövslog (bok) och så en
del huggmarker.

Hauketrädgården är okänd.

Flågårdsgård, "risgård" (som fig 4, II: 41),
fanns till förr, kring trädgårdar och täppor.
Det var av en.

Oppshindsgårdsgård okänd.

Stegagäran var dubbla och enkla. Sagdes man
anser de dubbla vara yngre, enkla äldst.

Etнологiska
frågeboken
a. s.

Vid bytning, nyodling lades dubbelgörea;
sen sparade man mera på stenen, man
lade bredare i botten, avsmalmande
uppåt. Senare blott smala. På åsen
f.d.v.s. Hallandsåsen finns en del sten-
gärrer.

Pilvallen har ej varit brukliga i orten.
Lagesman erinrar sig egentligen blott
en vid vägen Kumba Ljungby - Ängelholm,
som fanns förr i tiden. Ej ute i marker-
na. På slättmarken användes mest
vall och grop.

Curt Svensson. ca 75 år. Grönalid, Väsjo su.
Lagesman bor i en liten gård i skiftesverk
liggande ungefär en kv. upp på Hallands-
åsen norr om Västersjön.

Den vanligaste hägnaden har varit och är ännu stengärd, enkla och dubbla. Det finns kanske mest av dubbla.

Upplysningen sig egentligen endast dubbla vid Grönalid. Bortsett utsett skall det emellertid finnas mer enkla vid granngården på Åsen, Långhult.

"Steggård" (som fig. I, II: 41) fanns det lite kvar av här förr, uti i marken. Det användes att hålla stängt i ängskostnad med.

Slätgårdsgård och hantgårdsgård äro ohända.

Här på Åsen har mest funnits bokskog, och några barrskog.

Saggsmanus gård är i skifferverk, med bålvirke, en tvärvägg i loggen är klinsvägg med bokstavlar och haluband på tvären.

Etnologiska
frågeböcker
a. s.

Ollo Bengtsson, ca 65 år, Snäckebolovps,
Tosjö sn.

Här i trakten har stengärra varit det
vanliga, dubbla och enkla. Sjopsman an-
ser de dubbla vara äldst.

Jordvall, "vallagärra", användes där det var
brist på sten.

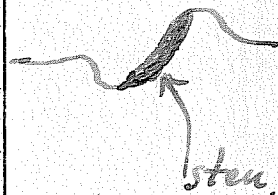
För fanns "stegagärra" vid gårdar, men
de varo troligen rätt ovanliga här; de
varo av lövlädvirke: björk, asp m.m.

Kalkgärdsgård har troligen ej funnits
här i trakten, men en morbror byggde
sådan (i Harbeckshult, Råne sn.).

Flatgärdsgård okänd.

Även kunde finnas dike + sten + jordvall:

Ollo Bengtssons fru som är från Örhelljunga sn,
säg i sin berättelse "stegagärra" vid gårdar,

som heter Kringelbygget i Örhelljunga sochen
(norra kanten). Sådana gårdar har hon även
sett vid Slättjö i Rönne sn. (västra kanten
av sochen).

Upplysningen sig mycket med jordvallen
i trakten av Vosjö kyrka. Sahelstens-
gården fanns mycket långt söderut,
Vosjö sn. Vid ären fanns däremot till-
synes mest Jäbbelgården.

Ljungastog, Rya sn.

En ca 55-60 års kvinna, har i sin ungdom
sett bruksgård vid Turabygget, söder
om Örhelljunga sochen. Den var av typen
kortgårdsgård (fig 2. 5:41).

Platgårdsgård okänt, men jordvall vanlig.

Stegsjöarna kanske känt, men omlärt.

August Nilsson, 82 år. Smedstorp, Rya sn.

Vanligast var i trakten Stegsjöarna, enkla
och dubbla, beroende på tillgång på sten.

Jordvall var vanlig, knut all slags mark.
Sådana äro dock ej lagda i sagobarns tid.
Här i trakten fanns för ej barrskog,
men mycket bok.

Stenkärrsgård och Stegsjöarna har troligen
ej funnits här, men äro lånda upp från
Örhellingsån sn.

Fliteärdsgård är oänd.

I sagobarns barndom fanns stora kala
marker här. Ljungmarken, som var får bete,
brändes för 30 år sen ungefär. Den nuva-
rande skogen är kommit i sen tid.

Johannes Eliasson, Vestrarp, Rya sn.

82 år.

Sagesman såg i unga år ett "stegagäre" i en trääng vid åker mot grannen. Det var dock slussut. Av Skivike.

Vanliga voro bäremot stegagäre, enkla och dubbla. De enkla anses av sagesman vara komna efter storskipet.

Haukevidsgård, flat-, oppstånnds - löto
vro okända i örtan.

Bland förhön jordvall, "valla-gäre", med grob. stundom med sten vid sidan.

I Rissjö socken har sagesman sett valla-gäre med eneri på tvären över, med årdarna åt en sida, där får o. dyf. grile på bete. Sten låg ovanpå att hålla enet.

Per Jönsson, nära 80 år, Östra Ljungby sn.

Trakten, som är rätt slätt, har egentligen endast funnits stengären. Flåt-, hank-, bånd- etc. gårdsgård är okända.

Här i trakten fanns för lite skog för att taggårdsgårdar skulle bli vanliga.

Jordvallar fanns, ehuru obetydligt. Rest tycks ha varit diken, eller redan för länge sen del moderns — utan någon gårdsgård!

Brodde Bradeson, ca 65 år, Öderlånga
sn.

Stengäret + luehlymor, sett av upptecknaren vid vägen söder om Öderlånga K:by.

Stengäret var vanligt, enkla och dubbla. De dubbla äro vara äldst, de

Yngre Auses bergs grått dyrare arbetskeff.
 Dessa enkla kallas också "Skrammegåre"
 Jordvall har funnits en del, "valla-gåre".
 "Shegåre" fanns, men ej mycket, som
 fig. 3/II:41. Mer uppat Røke m. Håe i
 Öderlunge fanns ej mycket fur, mest
 var det lövskog, bok, asp. Störarna var
 av ene, ek. J

En morbror till sagesman har i yngre
 dagar hört av en soldat Hauss som han
 Auses ha sina yngre minnen från slutet
 av 1700-talet, att vid den tiden invandrade
 den första furan i socknen.

Flåtgåre, av cueris, fanns i ut-
 mark. (?). Haulgårdsgård ohänsd.

Ptto Lindström, Öderlunge. 7/11.

I hans yngre dagar fanns i orten

"Stengäve" (som fig 3, II: 41), samt flätgäve,
av kuris.

Rest dock stengäve, enkla o. dubbla. De
enkla kallades också "Skrämmegäven", och
var vanligast.

Stenkärdsgärd är okänt.

Blant hade man "Vallagäve" jordvall,
stundom även med sten i sidan.

Stengäve med korsstada stövar och
slans i korsel: som fanns något här,
i senare tid.

